

Witwassen

Martin Scharenborg

Heruitgave van de Geschiedenis van het WvSr, geschreven door mr. H.J. Schmidt:

1. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426718
2. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426749
3. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426756
4. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1881-1886), ISBN 9789463426763
5. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1886-1901), ISBN 9789463426770

Serie geschiedenis van het strafrecht:

1. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1886-2017), ISBN 9789462546677
2. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1886-2017), ISBN 9789462546684
3. Geschiedenis van het wetboek van strafrecht (1886-2017), ISBN 9789462546691

Serie fraude en integriteit:

- Onderzoeken van fraude (ISBN 9789463185141)
- Voorkomen van fraude (ISBN 9789463185172)
- Fraude door ambtenaren (ISBN 9789463185271)
- Fraude door werknemers (ISBN 9789463185240)
- Fraude en accountant (ISBN 9789463185325)
- Uitkeringsfraude (ISBN 9789463185011)
- Faillissementsfraude (ISBN 9789463185073)
- Fraude in het strafrecht (ISBN 9789463185301)

Serie tuchtrecht:

- Tuchtrecht voor accountants (ISBN 9789463185905)
- Tuchtrecht voor advocaten (ISBN 9789463185943)
- Tuchtrecht voor gerechtsdeurwaarders (ISBN 9789463185929)
- Tuchtrecht voor notarissen (ISBN 9789463185882)

Serie strafrecht:

- Witwassen (ISBN 9789463428859)
- Afpakken & ontnemen (ISBN 9789463427043)
- Cybercrime (ISBN 9789463426923)
- Verkeersmisdrijven (ISBN 9789462546707)
- Bewijs in het strafrecht (ISBN 9789463425193)
- Vermogensmisdrijven (ISBN 9789463425827)

Voor meer informatie wordt verwezen naar de website www.fraudeknooppunt.nl.

Copyright

Dit geldt alleen voor de door mij geschreven boeken, de serie geschreven door mr. Schmidt is vrij van auteursrechten.

M. Scharenborg

ISBN: 9789463428859

© 2019 M. Scharenborg

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Voorwoord

Ten tijde van het schrijven van het boek *Fraude in het strafrecht* heb ik het onderwerp witwassen beschreven. Dit delict is niet zozeer een zelfstandige fraudevorm als wel een middel om illegaal verkregen gelden of goederen te verhullen. Met andere woorden, witwassen faciliteert fraude en andere geldgedreven delicten, door een legale herkomst te bieden voor het illegaal verkregen geld.

Ten tijde van het schrijven van het boek was de witwasjurisprudentie sterk in ontwikkeling, waarbij bovendien per 1 januari 2017 nieuwe wetgeving in werking is getreden. Gelet op het belang om het fenomeen ‘witwassen’ te begrijpen en dan vooral de juridische implicaties daarvan, is dit boek geschreven.

In dit boek worden geen onderzoeksmethodieken beschreven. Het doel van het boek is niet om de ‘witwasser’ te informeren maar juist de juridisch geïnteresseerde (zoals de opsporingsambtenaar, advocaat, rechter, officier of student). In dat kader is het witwassen in dit boek beschreven. Daarom is wetgeving en wetshistorie gecombineerd met de rechtsvormende jurisprudentie van gerechtshoven en de Hoge Raad.

Een inhoudelijke opmerking moet ik maken over de wijze van citeren in dit boek. In sommige gevallen zijn citaten letterlijk opgenomen maar in de meeste gevallen zijn teksten geparafraseerd of anderszins enigszins aangepast (verkort). Aangezien zo veel bronnen zijn geraadpleegd, werd de taalstijl te verschillend om de citaten in volle omvang letterlijk weer te geven. Dit betekent dat de lezer goed doet althans kan doen om de oorspronkelijke uitspraken of teksten te raadplegen, zoals opgenomen in de voetnoten. Het gaat hier voor het overgrote deel om bronnen afkomstig van www.wetten.nl of www.rechtspraak.nl.

Om het verwijt van zelfplagiat te voorkomen: ook is gebruik gemaakt van door mijzelf geschreven werk.

Martin Scharenborg, 2019

Afkortingenlijst

AA	accountant-administratieconsulent
AK	Accountantskamer
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AWR	Algemene wet inzake rijksbelastingen
BFT	Bureau Financieel Toezicht
bv	besloten vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek
CBb	College van beroep voor het bedrijfsleven
EVRM	Europees verdrag voor de rechten van de mens
FATF	<i>Financial Action Task Force</i>
FIU	<i>Financial Intelligence Unit</i>
Fw	Faillissementswet
HR	Hoge Raad
HvD	Hof van Discipline
KNB	Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
RA	registeraccountant
Sr	Wetboek van Strafrecht
Sv	Wetboek van Strafvordering
VBG	Verordening beroeps- en gedragsregels 2011
WED	Wet op de Economische Delicten
Wet MOT	Wet melding ongebruikelijke transacties
WID	Wet identificatie bij dienstverlening
Wna	Wet op het notarisambt
Wtf	Wet op het financieel toezicht
Wtk	Wet toezicht kredietwezen
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Inhoudsopgave

1. Algemeen.....	11
1.1 Het begrip.....	11
1.2 De strafbaarstelling.....	13
1.3 De lagen van het witwassen.....	16
1.4 Het herkennen van witwassen.....	19
1.4.1 Algemeen.....	19
1.4.2 Witwas-typologieën.....	20
2. Het voorkomen van witwassen.....	25
2.1 Inleiding.....	25
2.2 De wet.....	26
2.2.1 De belangrijkste verplichtingen.....	26
2.2.2 Instelling.....	27
2.2.3 Cliëntenonderzoek.....	28
2.2.4 Verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transacties.....	32
2.2.5 Meldplicht.....	33
2.2.6 Geheimhouding.....	34
2.2.7 Vrijwaring.....	35
2.3 Vrije beroepsbeoefenaren.....	35
2.3.1 Advocaten.....	35
2.3.2 Notarissen.....	38
2.3.3 Accountants.....	40
2.4 Straffen.....	41
2.4.1 Bestuurlijke boete.....	41
2.4.2 Strafrechtelijke sanctie.....	42
2.4.3 Dubbele bestraffing?.....	44
3. Het onderzoeken van witwassen.....	49
3.1 Inleiding.....	49
3.2 Toetsingskader.....	50
3.2.1 Algemeen.....	50
3.2.2 Stap 1: toetsing gerechtvaardigd vermoeden.....	52
3.2.3 Stap 2: verklaring herkomst (financieel alibi).....	53
3.2.4 Stap 3: beoordeling verklaring.....	55
3.2.5 Stap 4: nader onderzoek OM.....	56
3.3 Vermenging.....	58
3.4 De berekening.....	60
3.4.1 Inleiding.....	60
3.4.2 De vermogensvergelijking.....	61
3.4.3 De kasopstelling.....	66
3.4.4 Modelbegrotingen (Nibud).....	70
3.5 Beslag.....	75
3.5.1 Algemeen.....	75

3.5.2 Het klassieke beslag.....	76
3.5.3 Het conservatoir beslag.....	79
3.5.4 Afstand.....	80
3.5.5 Beëindiging van beslag.....	81
3.5.6 Zekerheidstelling.....	82
3.5.7 Beslag en faillissement.....	83
3.6 Medepleger of medeplichtige.....	84
3.6.1 Inleiding.....	84
3.6.2 Medeplegen.....	84
3.6.3 Medeplichtigheid.....	89
3.6.4 De katvanger.....	90
3.6.5 De partner.....	94
4. Het vervolgen van witwassen.....	97
4.1 Algemeen.....	97
4.2 Kwalificatie-uitsluiting.....	99
4.2.1 Achtergrond.....	99
4.2.2 De hoofdregel.....	101
4.2.3 Voorwaarde 1: het voorhanden hebben of verwerven.....	102
4.2.4 Voorwaarde 2: Onmiddellijk.....	104
4.2.5 Voorwaarde 3: eigen misdrijf.....	105
4.2.6 Voorwaarde 4: motivatieverplichting.....	106
4.3 Opzetwitwassen (artikel 420bis Sr).....	109
4.3.1 Algemeen.....	109
4.3.2 Regelgeving.....	110
4.3.3 Bestanddelen eerste lid onder a.....	110
4.3.4 Bestanddelen eerste lid onder b.....	121
4.4 Eenvoudig opzetwitwassen (artikel 420bis.1 Sr).....	123
4.4.1 Algemeen.....	123
4.4.2 Regelgeving.....	125
4.4.3 Bestanddelen.....	125
4.5 Gewoontewitwassen (artikel 420ter Sr).....	126
4.5.1 Algemeen.....	126
4.5.2 Regelgeving.....	127
4.5.3 Bestanddelen eerste lid.....	128
4.6 Schuldwitwassen (artikel 420quater Sr).....	128
4.6.1 Algemeen.....	128
4.6.2 Regelgeving.....	129
4.6.3 Bestanddelen eerste lid.....	129
4.7 Eenvoudig schuldwitwassen (artikel 420quater.1 Sr).....	133
4.8 Straffen.....	133
4.8.1 Inleiding.....	133
4.8.2 Hoofdstraffen.....	133
4.8.3 Verbeurdverklaring.....	136
4.8.4 Ontzetting uit de rechten.....	144
4.9 Maatregelen.....	144
4.9.1 Inleiding.....	144
4.9.2 Onttrekking aan het verkeer.....	144

4.9.3 Ontneming.....	147
4.9.4 Schadevordering.....	148
5. Capita selecta.....	149
5.1 Gokken.....	149
5.1.1 Algemeen.....	149
5.1.2 Het gokken als gronddelict.....	152
5.1.3 Belastingsschending als gronddelict.....	154
5.1.4 Winnen en de statistische onwaarschijnlijkheid.....	154
5.2 Geldsmokkel.....	155
5.2.1 Algemeen.....	155
5.2.2 Invoer van geld.....	156
5.2.3 Witwassen.....	157
5.3 Belastingfraude.....	158
5.3.1 Onderliggend misdrijf.....	158
5.3.2 Wat is witgewassen bij belastingfraude?.....	161
5.3.3 Inkeerregeling.....	161
5.4 Hypotheekfraude.....	162
5.4.1 De strafbaarheid.....	162
5.4.2 Kwalificatie-uitsluitingsgrond.....	163
5.5 Hawala-bankieren.....	164
5.6 Erfenis.....	167
Bijlage 1 Wwft.....	177
Bijlage 1a Uitvoeringsbesluit Wwft.....	199
Bijlage 1b Uitvoeringsregeling Wwft.....	207
Bijlage 2 Richtlijn voor strafvordering witwassen.....	209
Toelichting Serie fraude en integriteit.....	211
Toelichting Serie tuchtrecht.....	215
Toelichting Serie geschiedenis van het wetboek van strafrecht.....	217
Toelichting Serie strafrecht.....	219

Hoofdstuk 1 Algemeen

1.1 Het begrip

Een drugsdealer verdient geld door de verkoop van drugs. Dat geld heeft geen legale herkomst. Als de dealer met deze contanten een auto koopt, dan kan die aankoop niet verklaard worden uit zijn legale inkomen. Om dit te voorkomen wordt in de praktijk het daardoor verkregen geld 'witgewassen'.

Witwassen bestaat in vele vormen. De wetgever heeft bij invoering van de wet onderscheid gemaakt tussen eenvoudige en complexe witwasmethoden.¹ Eenvoudig is de verdachte die tassen vol buitenlandse valuta bij een wisselkantoor omwisselt. De geldkoerier stort dat geld op een bankrekening. Die bankrekening wordt voor uitgaven gebruikt. Een variant is dat het geld op bankrekening A wordt doorgeboekt naar bankrekening B naar bankrekening C. Om zo de herkomst van het geld te verhullen. Hoewel de verhulling hier succesvol is, is de herkomst niet 'gelegaliseerd'. Het blijft onverklaarbaar vermogen.

Een complexere vorm is nodig als sprake is van een periodieke illegale geldstroom. Hoe gaat dan niet alleen meer om het verhullen van de herkomst, maar ook om het legitimeren van die herkomst. Dit kan door het aangaan van een fictieve dienstbetrekking. De crimineel betaalt dan geld aan de witwasser (stel 8.000 per maand). Die betaalt daarvan de belasting en de premies en houdt een vergoeding voor zichzelf en betaalt het nettobedrag uit aan de crimineel (stel 3.500 euro per maand). Dat bedrag is witgewassen en kan door de crimineel gebruikt worden voor gebruikt voor de aankoop van een huis, auto, eten en drinken. Zolang geen onderzoek wordt uitgevoerd naar de fictieve dienstbetrekking, oogt alles zuiver.

Witwassen doet zich derhalve voor in verschillende vormen. Maar wat is het? De Van Dale omschrijft witwassen als iets illegaals legaliseren.² Deze definitie is aantrekkelijk door de eenvoud. Maar witwassen is een stuk complexer. Als we de definitie van *money laundering* van de politieorganisatie Interpol beschouwen, dan is deze vollediger: "*Any act or attempted act to conceal or disguise the identity of illegally obtained proceeds so that they appear to have originated from legitimate sources*".³

Deze meer juridische benadering van witwassen doet meer recht aan de complexiteit ervan. Het is een omschrijving die ook dicht ligt bij hetgeen onze wetgever omschrijft wat witwassen betekent: "Zoals het woord al zegt gaat

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 2.

² Afkomstig van de website www.vandale.nl

³ Afkomstig van de website www.interpol.int/Crime-areas/Financial-crime/Money-laundering

het bij het witwassen van opbrengsten van misdrijven om het verbergen of verhullen van de illegale herkomst van gelden of voorwerpen. Doel hiervan is om die opbrengsten aan het zicht van politie en justitie te onttrekken, zodat confiscatie wordt voorkomen.”⁴

De definitie van de wetgever is de klassieke omschrijving van wat witwassen is. Het vereist een actieve handeling van de witwasser, het verbergen of verhullen van de illegale herkomst van het geld of voorwerp.

Maar witwassen kan ook bestaan uit het louter voorhanden hebben van een voorwerp uit een misdrijf.⁵ Denk aan het verstoppertje van geld afkomstig uit een diefstal in een verborgen ruimte in de woning. Voorheen zou dit als heling worden aangemerkt, thans kan dat ook als (eenvoudig) witwassen worden gekwalificeerd.

Het samenkomen van deze varianten van witwassen zorgt ervoor dat de juridische omschrijving omvattender moet zijn dan voor de klassieke vorm van alleen verbergen en verhullen. In het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven wordt geen definitie gegeven van witwassen maar een opsomming van gedragingen die als witwassen kunnen worden aangemerkt:⁶

- a. “de omzetting of overdracht van voorwerpen, wetende dat deze voorwerpen opbrengsten zijn, met het oogmerk de illegale herkomst van de voorwerpen te verhelen of te verhullen of een persoon die bij het begaan van het basisdelict is betrokken, te helpen te ontkomen aan de wettelijke gevolgen van zijn daden;
- b. het verhelen of verhullen van de werkelijke aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing, rechten op of de eigendom van voorwerpen, wetende dat deze voorwerpen opbrengsten zijn; en, met inachtneming van haar grondwettelijke beginselen en de grondbeginselen van haar rechtsstelsel;
- c. de verwerving, het bezit of het gebruik van voorwerpen, wetende, op het tijdstip van verkrijging, dat deze voorwerpen opbrengsten zijn;
- d. deelneming aan, medeplichtigheid tot, samenspanning tot, poging tot, hulp aan, aanzetten tot, vergemakkelijken van, of het geven van raad met het oog op het begaan van één of meer van de in overeenstemming met dit artikel strafbaar gestelde feiten.”

Gelet op deze en andere verdragsverplichtingen heeft de Nederlandse wetgever het pad van vervolgen voor witwassen via de helingsartikelen verlaten en is gekozen voor een aparte strafbaarstelling voor witwassen in titel XXXA van het Wetboek van Strafrecht (Sr).

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 2.

⁵ Inmiddels heeft de Hoge Raad bepaald dat het alleen voorhanden hebben juist niet voldoende was om witwassen aan te nemen. Daarop heeft de wetgever het nieuwe artikel eenvoudig witwassen ingevoerd.

⁶ Artikel 6 lid 1 van het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, Straatsburg 8-11-1990

De alomvattendheid van witwassen is niet goed in één zin te omvatten, omdat het verschillende handelingen betreft. Zo wordt in artikel 420bis Sr het witwassen in tweeën gedeeld:

“a. hij die van een voorwerp de werkelijke aard, de herkomst, de vindplaats, de vervreemding of de verplaatsing verbergt of verhult, dan wel verbergt of verhult wie de rechthebbende op een voorwerp is of het voorhanden heeft, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf;

b. hij die een voorwerp verwerft, voorhanden heeft, overdraagt of omzet of van een voorwerp gebruik maakt, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf.”

1.2 De strafbaarstelling

Nederland heeft zich sinds de jaren negentig van de vorige eeuw internationaal gecommitteerd om witwassen te bestrijden. Zo is in Straatsburg het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven overeengekomen, geldend vanaf 1 januari 1993.⁷ Dit is een verdrag van de lidstaten van de Raad van Europa waarin regels worden gesteld inzake witwassen.

In het Verdrag betreffende de Europese Unie, bij de Overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen is de verplichting opgenomen om witwassen strafbaar te stellen (voortvloeiend uit artikel K.3).⁸

Daarnaast is voor het witwassen nog van belang Richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld⁹, alsook het standpunt van de Europese Raad van Tampere van 15 en 16 oktober 1999.

Behalve de Europese verdragen heeft Nederland zich ook verplicht witwassen aan te pakken via de Verenigde Naties. Meer specifiek op grond van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen en het Internationaal Verdrag ter bestrijding van de financiering van terrorisme.¹⁰

Waarom is er zo'n druk om witwassen strafbaar te stellen? Omdat witwassers een steeds sterkere corrumperende werking kregen op de bovenwereld, bestond een toenemende noodzaak om de boven- en onderwereld van elkaar te scheiden. Om met de woorden van de wetgever te spreken: “Het

⁷ Daarnaast is aanvulling op dit verdrag overeengekomen tussen de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland. Geldend vanaf 2 juni 1994.

⁸ TRb. 1997, 251

⁹ PbEG L 166

¹⁰ Wenen, 20 december 1988, Nederlandse tekst in TR 1990, 94

bewustzijn is toegenomen dat van manipulaties met misdaadgeld een grote bedreiging uitgaat voor de samenleving. De integriteit van het financiële in economische verkeer wordt aangetast doordat gelden met een criminele oorsprong worden gewit en weer een (schijnbaar) legale rol in dat verkeer kunnen gaan spelen zonder dat dit voor de bonafide deelnemers aan dat verkeer kenbaar is. Deze laatsten worden dus ongemerkt betrokken bij het handelen van criminelen. Anderen, die wel op de hoogte zijn, worden door de grote sommen geld waarom het gaat, in de verleiding gebracht om hun medewerking te verlenen aan de betrokken constructies door beschikbaarstelling van hun (financiële of juridische) expertise of door gebruikmaking van de gelegenheid die hun functie hun biedt. Hierbij kan worden gedacht aan medewerkers van financiële instellingen of ambtenaren belast met overheidstoezicht of subsidieverlening. In het uiterste geval zouden grootschalige witwas-handelingen ertoe kunnen leiden dat van misdrijf afkomstig geld een machtsfactor wordt die de samenleving corrumpert. Witwassen vormt een bedreiging voor de maatschappelijke orde.”¹¹

Nu werd witwassen in Nederland voor de specifieke strafbaarstelling aangepakt middels het helingsartikel. Waarom was dat niet effectief? Te meer nu er drie soorten van heling zijn om tegemoet te komen aan verschillende strafbare gedragingen (schuld-, opzet- en gewoonteheling).

Om dat te kunnen duiden is kennis van de wetteksten van belang:

Opzetheling (artikel 416 Sr)	Opzetwitwassen (artikel 420bis Sr)
1 Als schuldig aan opzetheling wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie:	1 Als schuldig aan witwassen wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie:
a. hij die een goed verwerft, voorhanden heeft of overdraagt, dan wel een persoonlijk recht op of een zakelijk recht ten aanzien van een goed vestigt of overdraagt, terwijl hij ten tijde van de verwerving of het voorhanden krijgen van het goed dan wel het vestigen van het recht wist dat het een door misdrijf verkregen goed betrof;	a. hij die van een voorwerp de werkelijke aard, de herkomst, de vindplaats, de vervreemding of de verplaatsing verbergt of verhuult, dan wel verbergt of verhuult wie de rechthebbende op een voorwerp is of het voorhanden heeft, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf;
b. hij die opzettelijk uit winstbejag een door misdrijf verkregen goed voorhanden heeft of overdraagt, dan wel een persoonlijk recht op of zakelijk recht ten aanzien van een door misdrijf verkregen goed overdraagt.	b. hij die een voorwerp verwerft, voorhanden heeft, overdraagt of omzet of van een voorwerp gebruik maakt, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf.
2 Met dezelfde straf wordt gestraft hij die opzettelijk uit de opbrengst van enig door misdrijf verkregen goed voordeel trekt.	

¹¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 5.

Tussen de verschillende bepalingen zijn sterke gelijkenissen: onderdeel b van het witwassen lijkt sterk op onderdeel a van de heling maar onderdeel a van het witwassen is veel omvattender dan wat heling strafbaar stelt. Met andere woorden, de helingsdelicten zijn niet opgewassen tegen de grote variëteit dat zich kan voordoen bij het witwassen. De wetgever stelt dan ook dat het bij heling veelal om één laakbare handeling gaat, terwijl het bij witwassen veelal om een geheel van samenhangende kunstgrepen gaat om de herkomst te verhullen.¹²

Een ander verschil dat de wetgever duidt betreft het doel van beide delicten: Bij helen gaat het om het profiteren van andermans misdrijven door het verkrijgen van diens crimineel verkregen goederen. Heling stimuleert als het ware dat andere personen strafbare feiten (diefstal, verduistering, oplichting) blijven plegen. Begunstiging is de kern van heling. Nu is begunstiging bij witwassen ook van belang maar zoals de wetgever stelt, het gaat bij witwassen met name om de aantasting van de integriteit van het financiële en economische verkeer en de bedreiging van de openbare orde. Daarom heeft witwassen een eigen titel in het Wetboek van Strafrecht gekregen en is het niet onder de titel begunstiging opgenomen.¹³

Daarnaast is een sterk nadeel verbonden aan heling, zijnde de werking van de heler-steler-regel. Deze regel uit de rechtspraak houdt in dat de steler niet ook de heler kan zijn. Dat betekent dat een dief voor diefstal vervolgd mag worden maar niet voor heling. Dit heeft voor witwassen het gevolg dat degene die voordeel uit een eigen gepleegd misdrijf verkrijgt en dat voordeel vervolgens witwast, niet voor heling vervolgd kan worden. Volgens de wetgever: "Ik ben van oordeel dat witwassen ook strafbaar behoort te zijn wanneer het opbrengsten van eigen misdrijf betreft. Voor de strafwaardigheid van het witwassen maakt het niet uit of de witwasser eigen crimineel voordeel witwast dan wel de opbrengst van andermans misdrijf. In beide gevallen is sprake van een schending van de door de strafbaarstelling van witwassen beschermde rechtsgoederen (namelijk aantasting van de integriteit van het financieel en economisch verkeer en van de openbare orde), die op zichzelf voldoende grond is voor bestraffing. In veel gevallen zal het de drugshandelaar of fraudeur zelf zijn die (een deel van de) witwashandelingen pleegt, namelijk om zijn criminele opbrengsten veilig te stellen. Ook de internationale witwasovereenkomsten maken geen onderscheid tussen het witwassen van opbrengsten van eigen of het witwassen van opbrengsten van andermans misdrijven (wel bepaalt het verdrag van Straatsburg in artikel 6, tweede lid, onderdeel b, dat een partij kan bepalen dat de strafbaarstelling van het witwassen niet van toepassing is op de personen die het basisdelict hebben begaan). Uit het voorgaande volgt dat op grond van de voorgestelde strafbaarstelling vervolging van de steler mogelijk is. Voor het transponeren

¹² Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 5.

¹³ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 5.

van de heler-steler-regel naar het witwasdelict is, gelet op de eigen aard van dit delict, geen reden noch is dat wenselijk."¹⁴

Ter onderbouwing van dit argument wijst de wetgever naar de problemen die kunnen ontstaan in verband met internationale rechtshulpverzoeken. In dat kader, namelijk de eis van dubbele strafbaarheid, moet het andere land zich in onze helingjurisprudentie verdiepen om de reikwijdte te kunnen duiden om zo te bepalen of het desbetreffende verzoek wel mogelijk is. De wetgever: "Zo kan de bij heling geldende heler-steler-regel ertoe leiden dat een verzoek aan Nederland om uitlevering van een persoon die wordt verdacht van witwassen, moet worden afgewezen omdat de betrokkene de door hem witgewassen gelden zelf heeft gegenereerd en dus naar Nederlands recht niet voor heling kan worden gestraft. Onder de voorgestelde strafbepalingen is deze persoon ook naar Nederlands recht voor zijn witwas-handelingen strafbaar."¹⁵

Nu heeft de Hoge Raad, buiten de wens van de wetgever om, toch een variant van de heler-steler-regel ingevoerd voor witwassen. Dit heeft geleid tot het nieuwe artikel, eenvoudig witwassen. Dit wordt toegelicht in hoofdstuk vier.

1.3 De lagen van het witwassen

De *Financial Action Task Force* (FATF) is een intergouvernementele organisatie dat is opgericht om in richtlijnen te beschrijven hoe witwassen en financiering van terrorisme kan worden bestreden. Deze organisatie werkt op drie niveaus: uitvoering, beleid en wetgeving.¹⁶

Aan de FATF nemen vijfendertig landen deel (waaronder Nederland) en twee regionale organisaties (de Europese Commissie en Gulf Co, *operation council*). Publicaties op het gebied van witwassen zijn onder andere de *FATF Recommendations 2012* en *Methodology 2013*.¹⁷ Het voert te ver om deze publicaties uit te werken. Wel wordt toegelicht hoe het FATF onderscheid maakt in de fasen van witwassen. Zij gaan uit van een drie fasenmodel: *placement*, *layering* en *integration*.¹⁸

Het is voor witwassen niet vereist dat de witwasser alle fasen doorloopt. Sommige witwassers zullen al na fase 1 stoppen, terwijl anderen een fase overslaan en weer andere witwasser fasen samenvoegen.¹⁹

De eerste fase (*placement*; plaatsing) houdt in dat de witwasser het crimineel verkregen geld in het financiële systeem introduceert (plaatst). Als voorbeeld geeft de FATF de witwasser die grote geldbedragen in kleine geldbedragen

¹⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 7

¹⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 7

¹⁶ Afkomstig van de website www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/

¹⁷ Afkomstig van de website

[www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

¹⁸ Afkomstig van de website www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/

¹⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 4

opdeelt en deze kleinere bedragen vervolgens op (verschillende) bankrekeningen stort. In Nederland noemen we dit 'smurfen'. Het doel hiervan is niet alleen het aantal transacties vergroten zodat de koppeling met de herkomst van het geld steeds lastiger wordt aan te tonen, maar ook om onder meldingsplichtige grenzen van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) te blijven. Een greep uit de rechtspraak.

Voorbeelden
Verdachte verricht in een periode circa honderd kasstortingen met biljetten van 500 euro. Het is een feit van algemene bekendheid dat coupures van 500 euro nagenoeg uitsluitend (nog) in het criminele circuit worden gebruikt. ²⁰
Verdachte stort 220.000 euro op de rekening van zijn partner. De partner verklaart tegenover de rechter goed financieel onderlegd te zijn. De partner wordt veroordeeld voor schuldwitwassen. ²¹
Verdachten hebben gelden van beleggers overgeboekt naar bankrekeningen in binnen- en buitenland, op naam van familieleden. Ook zijn diverse auto's gekocht en onroerend goed. Veroordeling voor witwassen volgt. ²²

De tweede fase (*layering*; versluiering) houdt in dat de witwasser handelingen verricht om afstand te creëren tussen het geld en de herkomst ervan. In de eenvoudigste vorm kan gedacht worden aan het meermalen overboeken van het geld via verschillende (buitenlandse) bankrekeningen.

Voorbeelden
Verdachte heeft 39 aandelen van een bv gekocht voor 10.000 euro en kort daarna verkocht voor 1,3 miljoen euro. ²³
Verdachte heeft een groot aantal binnenlandse en buitenlandse bedrijven opgericht waartussen vele geldtransacties plaatsvonden. Daarnaast bleek uit het onderzoek dat de administratie incompleet was en dat vele contante stortingen in de boekhouding zijn aangetroffen. Bovendien bleek dat panden werden aangekocht. ²⁴

De derde fase (*integration*; integratie) houdt in dat het geld weer in de legale economie wordt geïntroduceerd. Denk aan het kopen van auto's, onroerend goed of bedrijven met het schoongewassen geld.

Voorbeelden
Verdachte koopt een nieuwe Volkswagen Transporter, alsmede twee zeiljachten. In totaal gaat het om een bedrag van 500.000 euro. ²⁵
Verdachte is veroordeeld voor het medeplegen van witwassen. Verdachte reed in een nieuwe Mercedes waarvoor 86.000 euro betaald was door zijn vader. De vader ontvangt echter een WAO-uitkering. Hij heeft nooit een erfenis of schenking of iets dergelijks ontvangen, noch de lotto

²⁰ Rechtbank Dordrecht 03-03-2009, ECLI:NL:RBDOR:2009:BH4494

²¹ Gerechtshof 's-Gravenhage 28-01-2009, ECLI:NL:GHSGR:2009:BH5248

²² Rechtbank Groningen 23-10-2008, ECLI:NL:RBGRO:2007:BG1427

²³ Rechtbank Haarlem 06-08-2009, ECLI:NL:RBHAA:2009:BJ4727

²⁴ Rechtbank Rotterdam 23-04-2009

²⁵ Rechtbank Leeuwarden 13-11-2007, ECLI:NL:RBLER:2007:BB9290

gewonnen. Toch is de auto door vader contant betaald.²⁶

In de woning van verdachte werden dure horloges en 50.000 euro in contanten aangetroffen, Buiten stond een dure scooter. Echter, geen inkomen dat de aankopen kan verklaren.²⁷

Spoelstra en Van Nes komen tot vier fasen van witwassen:²⁸

1. het plaatsen van het criminele geld;
2. het versluieren van het criminele geld;
3. het rechtvaardigen van het criminele geld;
4. het besteden van het criminele geld.

Zij trekken de versluiering en de rechtvaardiging uit elkaar en maken van dit laatste een nieuwe fase. Doel hiervan is om de herkomst van het vermogen te legitimeren. Denk hierbij aan het opvoeren van valse geldleningen die het geld moeten verklaren (betalingen via stromannen), of aan gokwinsten, schenkingen of loon uit een fictieve dienstbetrekking dat de hypotheekbetaling moet verklaren.

Voorbeelden

Verdachte heeft in totaal een bedrag van 60.000 euro witgewassen. Hiertoe is een valse consignatie-overeenkomst opgemaakt met betrekking tot de verkoop van een kunstwerk. Verdachte heeft dit kunstwerk nooit in zijn bezit gehad. De door de verdachte gegeven verklaring is onaannemelijk. Verdachte wordt veroordeeld voor witwassen.²⁹

Gokwinsten zouden zijn behaald in Holland Casino. Een hoogleraar statistiek heeft onderzoek uitgevoerd naar de reële gokwinsten. De door de verdachte verstrekte verklaring over de legale verkrijging van het geld wordt als volstrekt ongeloofwaardig ter zijde geschoven.³⁰

Het apart benoemen van de rechtvaardiging benadrukt het belang ervan: als de rechtvaardiging door (nader) onderzoek niet ontkracht kan worden, dan is de illegale herkomst niet vast te stellen.

Voorbeelden

Zo had een man gelden verkregen uit criminele feiten en heeft zich daarmee in ruime mate van illegale inkomsten voorzien. Zijn bezittingen en uitgavenpatroon waren gezien zijn bedrijf in de autohandel dermate abnormaal, dat de verdachte wel van het illegale karakter daarvan op de hoogte moet zijn geweest. Echter, niet kan worden uitgesloten dat de verdachte een gedeelte van dit geld, zoals hij zelf heeft verklaard, van zijn ouders heeft gekregen.³¹

In de auto van de verdachte wordt 65.100 euro aangetroffen. Verdachte verklaart dit geld bij zich te hebben om in België een borgsom voor een ander te betalen. De politie heeft echter nagelaten deze verklaring op juistheid te onderzoeken. Alleen al om die reden kan niet worden gezegd dat de verklaring van de verdachte terzijde kan worden geschoven als volledig ongeloofwaardig.³²

²⁶ Rechtbank Zwolle-Lelystad 03-04-2007 (niet gepubliceerd)

²⁷ Rechtbank Haarlem 03-05-2006, ECLI:NL:RBHAA:2006:AX9100

²⁸ Spoelstra & Van Nes, FINEC Samenvatting Programmatische aanpak van witwassen, Acastes, Rijswijk 2010a.

²⁹ Rechtbank Maastricht 21-04-2009, ECLI:NL:RBMAA:2009:BI3159

³⁰ Gerechtshof Arnhem 27-02-2007, ECLI:NL:GHARN:2007:AZ9398

³¹ Gerechtshof Amsterdam 07-07-2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2749

De rechtvaardigingsfase vereist aandacht van de politie. Zo kon in het vorige voorbeeld de schenking van de ouders relatief makkelijk gecontroleerd worden aan de hand van de vermogenspositie van de ouders (bank- en belastinggegevens). Voor wat betreft de verklaring van de nog te storten borgsom, dat vereiste alleen maar navraag bij de Belgische autoriteiten. Door dit na te laten werd het witgewaste bedrag gerechtvaardigd en was geen sprake meer van een bewijsbaar strafbaar feit.

1.4 Het herkennen van witwassen

1.4.1 Algemeen

De eerste stap in het bewijzen van witwassen is het aantonen van een gerechtvaardigd vermoeden. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de witwas-typologieën. De typologieën zijn onderverdelingen op basis van kenmerken. Zo zal één kenmerk zelden voldoende zijn om het vermoeden van witwassen aan te nemen maar het aanwezig zijn van meerdere kenmerken van witwassen kan voldoende zijn voor de rechter om een vermoeden van witwassen aan te nemen.

Witwas-typologieën hebben bewijswaarde. De wetgever stelt dat het openbaar ministerie en de rechter voor het bewijs van witwassen gebruik kunnen maken van deze typologieën. Het gaat hier om min of meer objectieve kenmerken die duiden op het witwassen van opbrengsten van misdrijven. Kenmerkend voor deze handelingen is dat ze geen (legitiem) bedrijfseconomisch of fiscaal doel dienen. Als in een casus sprake is van meerdere witwas-typologieën, dan kan daaraan een vermoeden van witwassen worden ontleend. Dit betreft echter alleen het vermoeden. Het bevestigen van witwassen zal moeten geschieden door andere bijkomende omstandigheden. Vastgesteld zal moeten worden of de vermoedelijke witwasconstructie ook feitelijk een witwasconstructie is.³²

Behalve de wetgever ziet ook de rechtspraak de bewijswaarde van witwas-typologieën. Het aanwezig zijn van deze typologieën kan een vermoeden van witwassen jegens de verdachte rechtvaardigen.³⁴

Voorbeelden

Een geldsmokkelaar op Schiphol had 26.900 euro bij zich. Van dit geldbedrag heeft de verdachte niet op eigen initiatief aangifte gedaan bij de douane, ondanks het bestaan van de verplichting daartoe. De verdachte verklaarde aan de douane dat hij niets aan te geven had en dat hij maar 5.000 Zwitserse franken bij zich had. Blijkbaar wilde de verdachte de meldgrens ontduiken. Daarnaast was sprake van een grote hoeveelheid contant geld. Hier zijn drie typologieën van witwassen van toepassing, hetgeen een vermoeden van witwassen jegens de verdachte rechtvaardigt.³⁵

³² Rechtbank Rotterdam 15-09-2016, ECLI:NL:RBROT:2016:7829

³³ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 9

³⁴ Hoge Raad 14-06-2016, ECLI:NL:HR:2016:1197

Een verdachte vervoerde een aanzienlijk bedrag onder zijn kleding. Hij beweerde dat hij dat deed zodat het geld niet gestolen kon worden. Deze verklaring werd volstrekt onaannemelijk geacht door de rechter. Bovendien is het een feit van algemene bekendheid en vaste jurisprudentie dat (na een kortstondige uitgifte in 2002) banken geen coupures van 500 euro meer uitgeven en dat deze coupures nagenoeg uitsluitend nog in het criminele circuit worden gebruikt. Bovendien moeten bedragen boven de 10.000 euro gemeld worden, hetgeen ook duidelijk is vermeld op de borden bij het passeren van de paspoortcontrole in Schiphol. De wijze van transport en het negeren van de aangifteverplichting zijn twee typologieën die duiden op uitvoeringshandelingen van witwassen.³⁶

Het fysiek vervoeren van grote geldbedragen (in casu 44.110 euro) in contanten brengt een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich mee. Uit het desgevraagd tegenover de douane verklaren “met een beetje euro’s en een beetje dollars” te reizen, leidt de rechter af dat het kennelijk de bedoeling was van de verdachte om het geld dat hij bij zich had, niet te melden. Dit zijn twee typologieën van witwassen op basis waarvan een vermoeden van witwassen is gerechtvaardigd.³⁷

In voormelde voorbeelden gaat het om twee dan wel drie typologieën die van toepassing waren en voldoende overtuiging voor een witwasverdenking opleverden. Het hangt echter van de casus af hoeveel typologieën nodig zijn om deze overtuiging te krijgen. Duidelijk is wel dat één typologie al snel te mager zal zijn om tot deze overtuiging te komen. Als het aantal witwas-typologieën beperkt is, dan dient aan het bewijs dat het geld van misdrijf afkomstig is zwaardere eisen te worden gesteld.³⁸

Verdachte wordt op Schiphol, op weg naar Egypte, aangehouden met 100.000 euro (in coupures van 500 euro) in zijn handbagage. Hoewel vragen resteren, lijkt uit de jaarrekening van het bedrijf van verdachte te volgen dat verdachte een bedrag van 41.500 euro kon opnemen. Bovendien verdient hij 150.000 euro per jaar en kon hij over een gespaard bedrag van 60.000 euro beschikken. Dat verdachte wisselend verklaarde over de bestemming van het geld levert gerede twijfel op aan die bestemming, maar witwassen ziet enkel op de vermoedelijke herkomst van het geld; twijfel over de bestemming kan wel een aanwijzing vormen voor witwassen. Geen gerechtvaardigd vermoeden van witwassen.³⁹

Voor de Hawala-bankier geldt een bijzondere situatie (zie ook paragraaf 5.5). Dat is een dermate specifieke vorm van bankieren (geen verstrekking van afschriften, alles via een informeel circuit) dat het enkel voorkomen van een verschijningsvorm uit de witwas-typologieën niet voldoende is om daaraan een gerechtvaardigd vermoeden te ontleen dat sprake is van witwassen.⁴⁰

1.4.2 Witwas-typologieën

Het openbaar ministerie had voorheen in de bijlage bij de Aanwijzing witwassen de witwas-typologieën opgenomen. Deze aanwijzing is per 16 april

³⁵ Hoge Raad 14-06-2016, ECLI:NL:HR:2016:1197

³⁶ Gerechtshof Amsterdam 01-07-2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BD7281

³⁷ Gerechtshof Amsterdam 11-03-2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2719

³⁸ Gerechtshof Amsterdam 29-07-2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BN8628

³⁹ Gerechtshof Amsterdam 29-07-2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BN8628

⁴⁰ Gerechtshof Amsterdam 11-03-2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:853

2015 komen te vervallen. De witwas-typologieën zijn niet alleen relevant voor het vervolgen van witwassen maar ook juist voor het voorkomen ervan. Het voorkomen van witwassen is nader geregeld in de Wwft, zoals ook wordt toegelicht in hoofdstuk 2.

De Financiële inlichtingen eenheid, ook wel *Financial Intelligence Unit* – Nederland (FIU) geheten, is in de Wwft aangewezen als zelfstandig overheidsorgaan waar meldplichtige instellingen hun ongebruikelijke transacties dienen te melden. FIU heeft de taak op zich genomen om zelf de witwas-typologieën te gaan beheren. Zij baseren hun bevoegdheid op de memorie van toelichting van de witwaswetgeving waarin is opgenomen dat FIU (toen nog Meldpunt Ongebruikelijke Transacties geheten) typologieën kan en mag ontwikkelen.⁴¹

Hiertoe maakt het FIU gebruik van drie categorieën:⁴²

1. typologieën vanuit de vervallen aanwijzing witwassen en vanuit de memorie van toelichting witwassen;
2. typologieën ontdekt met betrekking tot ondergronds bankieren;
3. typologieën ontdekt met betrekking tot aan- en verkoop van virtuele betaalmiddelen.

Categorie 1

De typologieën uit de vervallen aanwijzing witwassen zijn:

- het feit dat geen legale economische verklaring is voor de gewisselde valutasoorten en de frequentie van de wisselingen;
- het ontbreken van een legale economische verklaring voor het wisselen van grote geldbedragen;
- het ontbreken van een legale economische verklaring voor het wisselen van buitenlandse valuta;
- de transacties staan niet in verhouding tot de inkomsten;
- het contant omwisselen in een witwascyclus wordt vaak gedaan ter onderbreking van de *papertrail*;
- bij grote hoeveelheden contant geld in diverse valuta: het is een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in diverse valuta;
- bij fysiek vervoer van grote bedragen in contanten: het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten brengt een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich;
- het feit dat ten aanzien van de verdachte geen economische activiteit bekend is in relatie tot de verschillende landen waarmee transacties werden verricht;
- het feit dat meerdere wisseltransacties op één dag bij verschillende wisselkantoren/banken danwel bij verschillende vestigingen van deze wisselkantoren/banken zijn uitgevoerd;

⁴¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 159, nr. 3, pag. 9

⁴² Afkomstig van de website www.fiu-nederland.nl/nl/witwas-typologieen-0

- het feit dat een aantal malen het geld ongeteld werd aangeleverd;
- het feit dat diverse malen geld in kleine coupures werd omgewisseld naar grote coupures;
- het feit dat de handel in verdovende middelen veel geld in kleine coupures oplevert;
- het feit dat de handel in verdovende middelen veel opbrengsten in verschillende valuta oplevert;
- het feit dat door de verdachte veel contacten werden (worden) onderhouden met personen met criminele antecedenten;
- de wijze waarop het geld werd vervoerd en/of aangeboden;
- het feit dat de verdachte iets weigert te verklaren omtrent de herkomst van het geld;
- het feit dat het kennelijk de bedoeling was om de meldgrens te ontduiken;
- het feit dat een beloning werd verkregen voor de door verdachte uitgevoerde wisseltransacties;
- het feit dat het verrichten van vele *Money Transfers* vanuit Nederland naar verschillende personen in het Caribische gebied dikwijls gepaard gaat met de smokkel van cocaïne van het Caribische gebied naar Nederland;
- bij (veelvuldig) gebruik van *money transfers* (het is een feit dat het aanmerkelijk duurder is om geld over te maken naar het buitenland via *money transfers* dan via girale transacties);
- het feit dat Nederlanders in het buitenland geld op aldaar geopende bankrekeningen hebben staan om buiten het zicht van de Nederlandse autoriteiten en/of Nederlandse opsporingsdiensten te blijven;
- het feit dat de verdachte een bankrekening in het buitenland / Duitsland heeft en een *Postversandverbot* (correspondentieverbod) heeft bedongen (door op deze wijze te handelen blijft (blijven) de bankrekening(en) buiten het zicht van de Nederlandse autoriteiten en/of Nederlandse opsporingsdiensten);
- het feit dat uit eerdere onderzoeken is gebleken, dat het wisselen van Britse ponden en Schotse ponden in kleinere coupures buiten het Verenigde Koninkrijk vaak in relatie kan worden gebracht met de handel in verdovende middelen.

De uit de memorie van toelichting witwassen afgeleide typologieën zijn:

- Een kenmerk dat veel gevallen van witwassen gemeen hebben is dat handelingen plaatsvinden die overigens – los van het beoogde witwassen – geen redelijk bedrijfseconomisch doel kunnen dienen.
- Een veelvuldig gebruikte methode is het bij wisselkantoren met grote regelmaat inwisselen van grote hoeveelheden, in kleine coupures verdeelde, buitenlandse valuta tegen Nederlands geld. Dit gebeurt door koeriers of strolieden, die soms door anderen – kennelijk toezicht-

houders – worden vergezeld. De aanbieders van het geld gaan soms akkoord met ongebruikelijke, erg nadelige wisselcondities. Deze methode heeft veelal betrekking op de opbrengsten uit drugshandel.

- Een verfijndere methode is het werken met dekmantelorganisaties. De aanbieder van het geld zegt dan te handelen namens een bedrijf of vennootschap, veelal gevestigd in het buitenland. Hij geeft opdracht het geld over te maken naar een bankrekening van dat bedrijf, waarna het geld onmiddellijk van die rekening wordt opgenomen of verder wordt overgemaakt naar een andere rekening. Vaak zijn de gestorte bedragen onverklaarbaar hoog, gelet op de soort activiteit die de dekmantelorganisatie zou verrichten.
- Een typische vorm van witwassen is het rondpompen van geld door veelvuldige overschrijvingen tussen verschillende rekeningen. Credit en debet verrichtingen volgen elkaar, om onverklaarbare redenen, in hoog tempo op en saldi gaan in één maand van 0 naar enkele miljoenen euro's en weer terug. Vaak wordt de *paper trail* onderbroken door contante opnames of de aankoop van cheques. Bewijsstukken getoond ter onderbouwing van de transactie, zoals overeenkomsten van lening, koopcontracten, garanties en dergelijke, lijken vaak vals of juridisch defect. Partijen bij een transacties schijnen soms verwant of zelfs dezelfde personen te zijn.

Categorie 2

Er zijn door FIU twee typologieën vastgesteld op basis van onderzoekservaringen met betrekking tot het ondergronds bankieren:

1. Geldbedragen die zijn gebundeld met kleine elastieken in pakketten van 100 stuks bankbiljetten waarbij een aantal bundels van 100 stuks weer bij elkaar worden gebundeld.
2. De volgende kenmerken of een combinatie van deze kenmerken duiden op criminele geldstromen:
 - De overdracht van gelden vindt plaats op een openbare plek in plaats van een vaste locatie.
 - Er wordt gebruik gemaakt van een nummer/token bij de overdracht van gelden, identiteiten zijn niet bekend.
 - Geldoverdracht vindt plaats tussen verschillende nationaliteiten in plaats van binnen dezelfde etnische groep.
 - Er is sprake van taalbarrières.
 - Er is sprake van grote bedragen die worden overgedragen.
 - Er is communicatie door middel van versluierd taalgebruik.
 - Er is geen of summiere administratie waarin namen ontbreken.
 - De overdacht van de gelden vindt plaats met behulp van geldkoeriers in plaats van op locatie.
 - De klanten hebben veelal criminele antecedenten.